

MAAR EER EEN MAAND VERSTREKEN WAS

15 Mei

Als ontzinden kwamen ze aan-gevlucht. De oogten nog wild draaiend van ongekenden angst en vertwijfeling, die ze doorstonden. Ze hadden maar één instinctmatigen drang gekend: weg! Vluchten uit de hel, uit de brandende, instortende stad, onder de vallende stukken puin en den dikken verstikkenden rook vandaan, 't doet er niet toe waarheen en hoe.

Ze holden door, ook toen 't gevaar voorbij was, zonder zich rust te gunnen, zonder omzien, zonder te beseffen waarheen ze liepen, zonder na te denken ook.

In de randgemeente stond een menschenpaar voor hun tuinhekje de verschrikking van de brandende stad, ginds in de verte, aan te zien. Met droge keel, en beklemd gemoed, om al 't leed dat daar geleden zou worden, een leed dat ze slechts vermoeden konden, maar dat hun bespaard geworden was. . . . nog.

De handen van de vrouw zochten die van haar man. Woordeloos begrepen ze elkaar.

Een gelijktijdig gebed tot God: help die arme, arme menschen. Dank, o God, dat wij nog bewaard bleven.

Gelijk zagen ze de vluchtelingen naderen, aanhollend, doordravend, zonder iets te zien.

„Menschen, wacht, komt even binnen!” roept de man.

De vluchtelingen kijken op. Daar zijn menschen die hen roepen, menschen die rustig in hun tuintje staan. Er ontspant zich iets in hun trekken. Ze beseffen dat het gevaar achter hen ligt. Dat ze 't ontlopen zijn. Hijgend komen ze nader, vader, moeder en zoontje.

De man gaat noodend vóór naar binnen. Gesproken wordt er niet. Enkel handen gedrukt.

Wezenloos zit het drietal neer.

„We zijn, we wilden. . . .” probeert de moeder, maar verder komt ze niet.

„Stil maar, we begrijpen het wel. Het moet vreeselijk geweest zijn,” zegt de gastvrouw.

Ze neemt haar man mee.

Samen alleen beraadslagen ze, hun harten boordevol medelijden en dankbaarheid. Zóó had het hen ook kunnen vergaan!

„Wat dunkt je, we moesten hen maar vragen hier te blijven, als ze tenminste niet op weg zijn naar familie. Ruimte hebben we genoeg, en 't lijken me nette menschen.”

598

Hij drukt instemmend haar hand.

„Ferm vrouwtje! Fijn dat jij het zoo voorstelt. Ik had het net zoo gedacht.”

Binnen vinden ze de vrouw in tranen. „Niets, niets hebben we meer. . . . dan wat we aanhebben. Ons eigen huisje, de zaak. . . . alles weg. . . . Wat moeten we beginnen. . . .”

De man staat bij haar, troostend, kalmeerend. „Stil vrouwtje, stil. We zijn toch alle drie gespaard. Dat andere komt allemaal wel goed. God heeft ons nog wonderlijk bewaard. . . .”

Verrast kijkt het andere echtpaar op. Deze vluchtelingen blijken geloofsgenooten te zijn, en deze ontdekking maakt hen dubbel blij met hun spontaan besluit.

En 's avonds, na een veelbewogen dag, wordt er in de echtelijke slaapkamer, én in de logeerkamer gedáánt.

15 Augustus

Het ging goed in het begin. Aan weerszijden overheerschte toen nog het dáanken.

De vluchtelingen wáren nette menschen, erg bang overlast aan te doen. Ze schikten zich geheel naar de regels van het huis. Het zoontje was gehoorzaam en gezeggelijk. De moeder wist niet wat ze maar aanpakken zou, om de gastvrouw het werk te verlichten.

En de vader, een drukkerspatroon, was weer vol goeden moed. Hij moest van voren af aan beginnen. Maar 't had toch erger kunnen zijn. Hij was gelukkig nog jong en vol energie. En hun léven was toch gespaard. Zijn relaties zou hij zien vast te houden, en 't werk zoo lang onderbrengen bij een gespaarden collega. Dan verliep de klantenkring niet, en hij had tenminste de provisie.

Ook de gastvrouw en haar man zagen het optimistisch in.

Zij vond het eerlijk gezegd wel gezellig zoo. Ze had wat aanspraak. 't Was toch wel heel stilletjes geweest al dien tijd zoo met zijn beidjes, vooral na het pensioen van haar man, in de nieuwe woonplaats, waar 't niet makkelijk bleek aansluiting te vinden.

De dankbaarheid van de gasten deed haar goed, en de lof van anderen over haar onbaatzuchtige hulp streelde haar, ondanks haar nederig: „Och, 't is toch plicht je naaste te helpen!”

Als de drukker aarzelend over ver-

goeden sprak, weerden beiden dat verontwaardigd af.

„Ach wat, vergoeden! Waarom? Ze konden er ruim van komen met zijn beidjes, de hamstervoorraad zou voor vijf personen ook wel toereikend zijn, en hij moest eerst maar eens rustig probeeren overzicht te krijgen van zijn inkomsten, en het resultaat van de schadecommissie afwachten. Dan was het altijd nog vroeg genoeg over vergoeden te praten.

Ai, ziet hoe goed, hoe lieflijk 't is, dat zonen van 't zelfde huis als broeders samenwonen. . . . , maar drie maanden is een lange tijd.

En een eerste ontroering, een spontane opwelling van dankbaarheid verflauwt zoo gauw, in den sleur-gang van iederen dag.

En. . . . we vergeten zoo gauw. . . .

De drukker was eerst vol hoop, bruisend van energie, en bezield door allerlei frissche plannen. Maar dat liep te pletter op de harde werkelijkheid. Zijn klantenkring bleek eveneens zwaar getroffen. En vele tegoeden op debiteuren, die zelf alles verloren, werden oninbaar. Alleen de crediteuren bleken springlevend. Vol medeleven natuurlijk. Ze betreuden het ten zeerste dat hij zoo zwaar getroffen werd; waren vanzelfsprekend ook oprecht verheugd dat hij persoonlijk gespaard bleef, maar, niet waar, u zult het zelf begrijpen, met uw léven is onze rekening niet te voldoen.

O, ze waren heel hoffelijk die heeren, mondeling én schriftelijk, zelfs wel genegen wat uitstel te verleenen, maar, niet waar, in deze moeilijke tijden, ze moesten zelf toch ook aan hun verplichtingen voldoen.

Met het provisiewerk liep het ook niet. Door allerlei distributies werd heel weinig de noodzaak van reclame en drukwerk ingezien.

„Och, mijnheer, de menschen koopten toch wel, ook zonder reclame.” En de schade-enquête-commissie, de hulpactie. . . . papieren bergen van vragenlijsten, gespecificeerde opgaven van verloren gegaan bezit, van debiteuren. . . . Hoe kon hij dat allemaal bevreemdend invullen, als toch de heele administratie verbrand was. . . .

Af en toe overviel hem de bitterheid en wanhoop, was alle dankbaarheid ver. Hij hád wat aan zijn gespaarde leven! Daar kon hij de crediteuren niet mee tevreden stellen. Misschien was het wel beter geweest, als hij zelf ook, met zijn zaak. . . .

Satan is er altijd bij, op zulke momenten van depressie.

Vanzelf ging zijn sombere stemming ook over op zijn vrouw. Wat moesten ze op den duur. . . .

En de gastvrouw, zoo 's avonds op de slaapkamer, luchtte ook al eens haar hart bij haar man. 't Werd op den duur toch wel verschrikkelijk onvrij. Altijd maar vreemden om je heen, die maar doen of ze thuis zijn, of het zoo hóórt.

En dan, die menschen vallen toch ook niet mee.

Eigenlijk toch geen conversatie voor ons.

En als ze nu nog dankbaar waren — maar de man is zoo norsch, en altijd een zuur gezicht.

En die jongen, die gooit met de deuren, holt met moddervoeten door de gang, zonder ze eerst te vegen, — en die moeder verbiedt hem niet eens.

Ten slotte is ze toch niet altijd zoo zuinig op haar boeltje geweest, om dat nou door vreemden te laten ver-

nielen. Je kunt het echt al aan den looper en aan de stoelen zien. Overal kale plekken.

En tenslotte is een hamstervoorraadjje voor twee toch niet bestemd voor vijf personen. Zooals dat mindert nu! De suiker bijvoorbeeld. . . .

Haar man probeert wat te sussen.

„Kom, kom, je loopt toch wel wat hard van stapel ineens. Die menschen kunnen het toch ook niet helpen. Ze kijken genoeg naar iets anders uit, maar wáár moeten ze heen met dien woningnood in de stad?

En de man heeft toch al een paar maal over vergoeding gesproken, maar dat hebben we zelf voorloopig nog geweigerd.”

„Ja, stel je voor, we hoeven toch geen kóstgangers te nemen! De menschen zouden wel denken. . . .”

Ik herinner mij uit een oud schoolboekje een paar „dichtregels” als pendant voor het „Ai, ziet hoe goed”:

„'t Ging goed een dag of wat,

Maar eer een maand verstreken was, Was men Jan Jansen zat.”

De geschiedenis van een ouden vader, die beurtelings door elk zijner vele kinderen welwillend in huis genomen wordt. „'t Is toch onze plicht! Maar natuurlijk.” Dat gaat dan telkens goed, een tijdje, tot geleidelijk allen de lasten te zwaar gaan drukken.

't Liep heel akelig af met dien ouden vader, in een hoekje van 't vertrek, met een zak als kleeren, en een houten nap voor zijn eten, als ik me goed herinner.

Een goede preek heeft drie punten. Het laatste is meestal de toepassing.

En vroegere leerdichten eindigden steeds met een moraal.

Maar dit is geen preek, en ook geen leerdicht!

Wie behoefte heeft aan zoo'n slot, vinde dat zelf, zooals ook het kleinzootje de toepassing vond in het hiervóór gememoreerde vers uit het oude schoolboekje. G. J. P.

Van rijpe bramen en ijverige zoekers